Krajowe sądy powszechne

Austria

W tej części zawarto informacje na temat sądów powszechnych rozpoznających sprawy cywilne i karne w Austrii.

Sądy powszechne – wprowadzenie

Ustrój sądów powszechnych opiera się na czterech szczeblach. Według stanu na marzec 2023 r. w Austrii **orzekają** następujące sądy:
113 sądów rejonowych (Bezirksgerichte),
20 sądów krajowych (Landesgerichte),
4 wyższe sądy krajowe (Oberlandesgerichte),
Sąd Najwyższy (Oberster Gerichtshof).
Od początku 2013 r. liczba sądów rejonowych ulegała stopniowemu zmniejszeniu z 141 do 113 (stan na dzień 1 marca 2023 r.) poprzez ich łączenie i, w niektórych przypadkach, tworzenie nowych sądów rejonowych w Górnej Austrii, Dolnej Austrii, Styrii, Salzburgu, Tyrolu i Burgenlandzie.
Na straży interesów publicznych w sprawach karnych stoją następujące prokuratury:
16 prokuratur (Staatsanwaltschaften),
prokuratura centralna do walki z przestępczością gospodarczą i korupcją (Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption),
4 prokuratury naczelne (Oberstaatsanwaltschaften),
Prokuratura Generalna (Generalprokuratur).
Wykonywaniem wyroków pozbawienia wolności zajmuje się 28 zakładów karnych.

A. Organizacja sądów: sądy rozpoznające sprawy cywilne i karne

W pierwszej instancji sprawy rozpoznają sądy rejonowe albo sądy krajowe. Właściwość rzeczowa w sprawach cywilnych zależy głównie od charakteru sporu (Eigenzuständigkeit); we wszystkich innych przypadkach uzależniona jest od pieniężnej wartości przedmiotu sporu (Wertzuständigkeit). Przy określaniu właściwości sądu charakter sprawy ma jednak zawsze pierwszeństwo przed wartością przedmiotu sporu.
W sprawach karnych właściwość rzeczowa określana jest na podstawie dotkliwości kary przewidzianej za dane przestępstwo.

Sądy rejonowe (pierwszy szczebel)

Sądy rejonowe są sądami pierwszej instancji, które:
rozstrzygają spory z zakresu prawa cywilnego, w których **wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 euro** (Wertzuständigkeit);
orzekają w pewnych rodzajach spraw (niezależnie od wartości przedmiotu sporu), w szczególności **w sprawach rodzinnych oraz dotyczących najmu i egzekucji** (Eigenzuständigkeit);
orzekają w **sprawach karnych** dotyczących przestępstw zagrożonych wyłącznie grzywną, grzywną wraz z karą pozbawienia wolności do jednego roku albo wyłącznie karą pozbawienia wolności do jednego roku (np. uszkodzenie ciała na skutek niedbalstwa, kradzież).

Sądy krajowe lub sądy powszechne pierwszej instancji (drugi szczebel)

Sądy krajowe (Landesgerichte) – w sprawach karnych – oraz **sądy powszechne pierwszej instancji** (Gerichtshöfe erster Instanz) – w sprawach cywilnych – są właściwe rzeczowo w przypadku:
orzekania **w pierwszej instancji** we wszystkich sprawach niezastrzeżonych do właściwości sądów rejonowych. Właściwość rzeczową określa się również na podstawie charakteru sprawy w sporach z zakresu prawa o odpowiedzialności za szkodę jądrową, prawa o odpowiedzialności administracyjnej oraz prawa o ochronie danych, jak również w sprawach dotyczących konkurencji i własności intelektualnej;
orzekania **w drugiej instancji** w sprawie środków odwoławczych od orzeczeń sądów rejonowych.

Wyższe sądy krajowe lub sądy powszechne drugiej instancji (trzeci szczebel)

Wyższe sądy krajowe (Oberlandesgerichte) i sądy powszechne drugiej instancji (Gerichtshöfe zweiter Instanz) tworzą trzeci szczebel organizacji sądownictwa. Ich siedziby znajdują się, odpowiednio, w Wiedniu (dla krajów związkowych Wiedeń, Dolna Austria i Burgenland), Grazu (dla Styrii i Karyntii), w Linzu (dla Górnej Austrii i Salzburga) oraz w Innsbrucku (dla Tyrolu i Vorarlbergu).
Sądy te orzekają wyłącznie jako **sądy apelacyjne** w sprawach cywilnych i karnych (w drugiej instancji).
Ponadto sądy te pełnią szczególną rolę w ramach **administracji sądowej**. Prezes wyższego sądu krajowego lub sądu drugiej instancji odpowiada za administrowanie wszystkimi sądami zlokalizowanymi na obszarze podlegającym właściwości jego sądu. W pełnieniu tej funkcji jego jedynym bezpośrednim przełożonym jest Federalny Minister Sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy (czwarty szczebel)

Sąd Najwyższy (Der Oberste Gerichtshof) w Wiedniu jest **sądem najwyższej instancji w sprawach cywilnych i karnych**. Wraz z Trybunałem Konstytucyjnym (Verfassungsgerichtshof) i Trybunałem Administracyjnym (Verwaltungsgerichtshof) jest jednym z „sądów najwyższej instancji"(Höchstgerichte) w Austrii.
Oznacza to, że od jego orzeczeń nie przysługują żadne (krajowe) środki zaskarżenia.
Orzecznictwo Sądu Najwyższego znacząco przyczynia się do zapewnienia **jednolitego stosowania prawa** na całym terytorium państwa.
Chociaż sądy niższej instancji nie są prawnie związane wyrokami Sądu Najwyższego, co do zasady kierują się one jego orzecznictwem.

B. Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych można podzielić na zwykłe postępowania w sprawach cywilnych, postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i prawa handlowego oraz postępowania nieprocesowe (Außerstreitverfahren).
W zwykłym postępowaniu cywilnym rozpoznaje się sprawy prawa prywatnego niepodlegające właściwości sądów handlowych lub sądów pracy lub inne niż sprawy rozstrzygane na mocy przepisów prawa o postępowaniu nieprocesowym.

C. Postępowanie odwoławcze

C.1. Postępowanie odwoławcze w sprawach cywilnych

Co do zasady w **zwykłym postępowaniu cywilnym** istnieją dwie drogi odwołania, a każda z nich ma trzy instancje. W pierwszej instancji sprawy rozpoznają sądy rejonowe albo sądy krajowe.

Jeżeli sądem pierwszej instancji jest sąd rejonowy, wszystkie środki odwoławcze składa się w sądzie powszechnym pierwszej instancji (Gerichtshof erster Instanz). W sądzie tym środek odwoławczy rozpoznaje wydział odwoławczy (Berufungssenat).
Jeżeli sądem pierwszej instancji jest sąd powszechny pierwszej instancji, wszystkie środki zaskarżenia składa się w sądzie drugiej instancji, w którym sprawę rozpozna w drugiej instancji wydział odwoławczy.
W drugiej instancji sądy przeprowadzają jedynie kontrolę wyroku wydanego w pierwszej instancji. Oznacza to, że – co do zasady – w drugiej instancji sądy orzekają wyłącznie na podstawie materiału zebranego do zakończenia rozprawy ustnej w postępowaniu w pierwszej instancji oraz przy uwzględnieniu przedstawionych do tego czasu okoliczności faktycznych. Sąd drugiej instancji może orzec co do istoty sprawy (utrzymując w mocy wydany wyrok lub go zmieniając). W tym celu, na podstawie materiału dowodowego i w granicy roszczeń przedłożonych w sądzie niższej instancji, sąd drugiej instancji może powtórzyć lub rozszerzyć wszystkie lub niektóre czynności postępowania, uchylić orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazać mu sprawę do ponownego rozpoznania albo oddalić odwołanie.
W sprawach wymagających wyjaśnienia kwestii prawnych o zasadniczym znaczeniu możliwe jest również złożenie skargi rewizyjnej do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy orzeka wyłącznie w zakresie zagadnień prawnych, a zatem jest związany przy rozpoznawaniu sprawy ustaleniami faktycznymi dokonanymi w sądzie niższej instancji. Sąd Najwyższy orzeka wyłącznie co do zgodności z prawem wydanego orzeczenia na podstawie rozpoznania nieważności określonych elementów orzeczenia niższej instancji lub – w ograniczonym zakresie – naruszenia przepisów postępowania w niższej instancji. Sąd Najwyższy nie tylko uchyla orzeczenia sądów niższej instancji; może również orzec co do istoty sprawy (utrzymując w mocy wydany wyrok lub go zmieniając), uchylić orzeczenie sądu pierwszej lub drugiej instancji i przekazać mu sprawę do ponownego rozpoznania albo oddalić skargę.
W pierwszej instancji zdecydowana większość spraw jest rozpoznawana przez sąd w składzie jednoosobowym (jedynie w sporach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 100 000 euro, na wniosek jednej ze stron sprawa jest rozpoznawana w składzie trzech sędziów). W drugiej instancji sprawy podlegają rozpoznaniu przez sąd w składzie trzech sędziów lub w składzie pięciu sędziów w przypadku Sądu Najwyższego. W przypadku sprawy, która dotyczy zagadnienia prawnego o zasadniczym znaczeniu (tak jak np. zmiana utrwalonego orzecznictwa), Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w rozszerzonym składzie jedenastu sędziów.

C.2. Postępowanie odwoławcze w sprawach karnych

Postępowanie odwoławcze w sprawach karnych jest dwuinstancyjne.
W przypadku gdy w pierwszej instancji orzeka sąd rejonowy, w środku odwoławczym można:
wnieść o stwierdzenie nieważności orzeczenia lub
odwołać się od orzeczonej winy oraz od wymiaru kary.
Środek odwoławczy rozpoznawany jest przez właściwy sąd krajowy w składzie trzech sędziów.
Gdy w pierwszej instancji orzeka jeden sędzia sądu krajowego (w sprawach o czyny zagrożone karą do pięciu lat pozbawienia wolności, na przykład, o składanie fałszywych zeznań przed sądem), w środku odwoławczym również można:
wnieść o stwierdzenie nieważności orzeczenia lub
odwołać się od orzeczonej winy oraz od wymiaru kary.
Środek odwoławczy rozpoznawany jest przez właściwy wyższy sąd krajowy w składzie trzech sędziów.
Gdy w sądzie krajowym w pierwszej instancji orzeka sąd złożony z ławników (Schöffengericht) lub sąd przysięgłych (Geschworenengericht), skargę o stwierdzenie nieważności kieruje się do Sądu Najwyższego. Jeżeli środek odwoławczy dotyczy tylko wymiaru kary, orzeczenie wydaje właściwy wyższy sąd krajowy.

D. Środki zaskarżenia

W **zwykłym postępowaniu w sprawach cywilnych** od orzeczeń sądów pierwszej instancji można wnieść apelację (Berufung). Apelację można wnieść w przypadku wszystkich spraw, gdy wystąpi przesłanka nieważności lub błędnej oceny prawnej; tego rodzaju środek odwoławczy można również wnieść w przypadku niektórych spraw szczególnych, a w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu wynosi ponad 2 700 euro, także w przypadku naruszenia przepisów postępowania lub wykazania błędu w ustaleniach faktycznych.
Wyroki wydane w drugiej instancji można zaskarżyć w drodze skargi rewizyjnej (Revision). Wniesienie tego rodzaju środka odwoławczego do Sądu Najwyższego podlega jednakże szeregowi różnych ograniczeń, w zależności od rozpatrywanej sprawy. Co do zasady Sąd Najwyższy rozpatruje wyłącznie zagadnienia prawne o zasadniczym znaczeniu; zaistnienie takiego zagadnienia stanowi zatem warunek przyjęcia przez Sąd skargi rewizyjnej. Niezależnie od tego w niektórych sprawach odwołania od orzeczeń sądów drugiej instancji nie są rozpatrywane w przypadku, gdy wartość przedmiotu sporu wynosi poniżej 5 000 euro, a gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 30 000 euro, skarga rewizyjna do Sądu Najwyższego musi dodatkowo zostać zatwierdzona przez sąd drugiej instancji (bezpośrednio lub w drodze nowego wniosku).

E. Prawnicze bazy danych

Strona austriackiego wymiaru sprawiedliwości zawiera ogólne informacje na temat austriackiego systemu prawnego.

Czy dostęp do bazy danych jest nieodpłatny?

Tak, dostęp do strony internetowej austriackiego wymiaru sprawiedliwości jest nieodpłatny.

Powiązane strony

Jurysdykcja – Austria

Ostatnia aktualizacja: 11/09/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.